

**Co-funded by
the European Union**

**AKTYWIZUJĄCY SCENARIUSZ LEKCJI
opracowany w ramach projektu**

„INNOWACJE W EDUKACJI SZKOLNEJ”

Temat lekcji:

**Fake newsy w polityce – kiedy kłamstwo zmienia demokrację.
Wpływ dezinformacji na wybory, kampanie polityczne i opinię
publiczną.**

1. Cele lekcji

Uczeń:

- rozumie, czym są fake newsy w polityce i jak różnią się od zwykłych fałszywych informacji,
- potrafi wyjaśnić, jak dezinformacja może wpływać na wybory i kampanie polityczne,
- poznaje przykłady działań propagandowych i manipulacyjnych w polityce w Europie i na świecie,
- uczy się krytycznej analizy wiadomości politycznych i rozpoznawania manipulacji,
- rozwija postawę świadomego obywatela, który weryfikuje źródła informacji.

2. Grupa docelowa

Uczniowie szkół podstawowych

3. Metody nauczania

- Burza mózgów
- Mini-wykład z prezentacją
- Praca w grupach z kartami przypadków
- Analiza przykładów rzeczywistych fake newsów politycznych
- Dyskusja kierowana
- Refleksja indywidualna

4. Pomoce dydaktyczne / źródła

- Tablica / flipchart lub rzutnik

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

Co-funded by
the European Union

- Zestaw nagłówków lub fragmentów fake newsów politycznych (wydruki lub prezentacja)
- Infografika: „Cykl fake newsa w polityce”
- Dostęp do stron fact-checkingowych (Demagog.org.pl, EUvsDisinfo, Manipulátoři.cz, Demagog.sk, StopFake.org – Ukraina)
- Kolorowe kartki do refleksji

5. Przebieg lekcji (45 minut)

1. Wprowadzenie – czy politycy zawsze mówią prawdę? (5 min)

- Burza mózgów: uczniowie podają skojarzenia z hasłem „**kłamstwo w polityce**”.
- Pytania naprowadzające:
 - Czy w polityce zdarzają się fałszywe informacje?
 - Dlaczego kłamstwo może być „narzędziem politycznym”?
 - Czy fake news może zmienić wynik wyborów

Informacje merytoryczne

W polityce fake newsy to nie są przypadkowe błędy czy niewinne pomyłki. Bardzo często są **narzędziem wpływu**, które świadomie wykorzystuje się, by **zmienić decyzje wyborców**, **osłabić przeciwników**, **wywołać strach lub podziały społeczne**. Mogą one mieć **realny wpływ na przebieg kampanii wyborczej**, **zaufanie do instytucji państwowych**, a nawet na **sam wynik wyborów**.

Dlaczego tak się dzieje?

- **Polityka opiera się na poparciu społecznym** – im więcej osób wierzy w kandydata lub partię, tym większe ma szanse na zwycięstwo. Dlatego niektóre osoby lub grupy stosują manipulację, aby zdobyć głosy albo zaszkodzić przeciwnikowi.
- **Fałszywa informacja działa szybko** – szczególnie w internecie i mediach społecznościowych. Jeden sensacyjny nagłówek może dotrzeć do setek tysięcy osób w ciągu kilku godzin, zanim ktokolwiek zdąży go sprawdzić.
- **Emocje wpływają na decyzje wyborcze** – wiadomości wywołujące strach, gniew lub oburzenie sprawiają, że ludzie częściej podejmują decyzje pod wpływem emocji niż faktów.

Rodzaje fake newsów w polityce:

- **Atak na przeciwnika** – np. zmyślane skandale, fałszywe cytaty, zmanipulowane zdjęcia czy nagrania (deepfake), które mają zepsuć reputację kandydata lub partii.
- **Fałszywe obietnice lub „rewelacje”** – nieprawdziwe informacje o planach politycznych, programach czy wynikach sondaży mające wpłynąć na wybory.
- **Deinformacja zewnętrzna** – kampanie prowadzone przez zagraniczne grupy lub państwa w celu osłabienia demokracji i wywołania chaosu w innym kraju.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

Dlaczego to zagraża demokracji?

- **Demokracja działa dobrze tylko wtedy, gdy obywatele podejmują decyzje w oparciu o fakty** – jeśli głosują na podstawie kłamstw, wynik wyborów może nie odzwierciedlać ich prawdziwych interesów.
- **Falszywe wiadomości podkopują zaufanie** do mediów, polityków, instytucji państwa i całego systemu wyborczego.
- **Powodują polaryzację społeczeństwa**, czyli podziały na „naszych” i „onych”, co utrudnia dialog i współpracę w polityce.

Przykłady z Europy i świata:

- W kampaniach wyborczych w różnych krajach pojawiały się fałszywe doniesienia o rzekomych przestępstwach kandydatów, które nigdy nie miały miejsca.
- Podczas niektórych wyborów publikowano zmyślane informacje o fałszowaniu głosów lub o zagrożeniach ze strony uchodźców, by wpłynąć na emocje wyborców.
- W niektórych państwach europejskich wykryto działania zagranicznych „fabryk trolli”, których celem było podsycanie konfliktów społecznych przed wyborami.

2. Mini-wykład: Fake newsy w polityce i ich skutki (10 min)

Mini-wykład: Fake newsy w polityce i ich skutki (10 min)

Cel:

Przekazać uczniom podstawową wiedzę o tym, jak powstają fake newsy w polityce, jakie mogą mieć formy, kto je tworzy, po co i jakie mogą mieć skutki dla demokracji i społeczeństwa.

1. Rodzaje fake newsów w polityce

Nauczyciel wyjaśnia, że w polityce fake newsy mogą przybierać różne formy, a każda z nich ma jeden wspólny cel – **wpłynąć na to, jak myślimy i głosujemy**, często nieświadomie.

- **Falszywe cytaty przypisywane politykom** – zmyślane wypowiedzi lub wyrwane z kontekstu fragmenty prawdziwych wypowiedzi, które mają wywołać oburzenie lub ośmieszyć daną osobę.
- **Zmanipulowane zdjęcia lub nagrania (deepfake)** – materiały pokazujące polityka w sytuacji, która nigdy nie miała miejsca. Deepfake może podkładać czyjś głos lub twarz w fałszywym nagraniu, co wygląda bardzo realistycznie.
- **Nieprawdziwe dane o kandydatach lub wynikach wyborów** – publikowanie fałszywych sondaży, zmyślonych afer, oskarżeń czy statystyk, by wpłynąć na decyzje wyborców.
- **Teorie spiskowe o „tajnych planach” partii czy rządów** – opowieści bez dowodów, przedstawiające polityków jako uczestników ukrytych spisków, mających zaszkodzić obywatelom.
- **Falszywe informacje o zagrożeniach społecznych** – np. sensacyjne wiadomości o rzekomym sprowadzaniu niebezpiecznych uchodźców, planach zakazania określonych praktyk czy praw obywatelskich, które mają wzbudzić strach.

**Co-funded by
the European Union**

- **Manipulacyjne memy i hasła** – uproszczone, emocjonalne obrazy lub slogany, które szybko się rozchodzą w sieci, ale często są oparte na kłamstwie lub półprawdzie.

2. Cele tworzenia fake newsów politycznych

Twórcy fałszywych informacji w polityce działają **celowo**, planując przekaz tak, by wywołać określony efekt:

- **Zdobycie poparcia wyborców** – rozpowszechnianie fałszywych informacji korzystnych dla jednego kandydata lub partii, które mają pokazać ich w lepszym świetle.
- **Oczernienie przeciwników politycznych** – niszczenie reputacji konkurencji poprzez oskarżenia o afery, zdradę kraju, nielegalne działania czy niemoralne zachowania.
- **Wzbudzenie strachu lub wrogości wobec określonych grup społecznych** – np. imigrantów, mniejszości narodowych, religijnych czy politycznych, aby łatwiej sterować emocjami wyborców.
- **Zniechęcenie obywateli do głosowania** – publikowanie fałszywych informacji o „oszustwach wyborczych”, by obywatele uznali, że udział w wyborach nie ma sensu.
- **Wpływanie na opinię publiczną w długiej perspektywie** – kształtowanie nastrojów społecznych poprzez powtarzanie nieprawdziwych narracji przez wiele miesięcy czy lat, aż staną się „powszechnie przyjętą prawdą”.
- **Manipulacja międzynarodowa** – działania innych państw, których celem jest osłabienie demokracji w kraju poprzez chaos informacyjny, wzmacnianie podziałów politycznych czy podważanie zaufania do instytucji.

3. Konsekwencje fake newsów dla demokracji

Nauczyciel podkreśla, że fake newsy w polityce to **nie tylko drobne plotki**, ale zjawisko, które może **zmienić bieg wydarzeń w państwie**. Ich skutki mogą być poważne i długofalowe:

- **Decyzje wyborców oparte na kłamstwie** – jeśli wyborcy wierzą w nieprawdziwe informacje, głosują na podstawie fałszu, a nie faktów, co wypacza wynik wyborów.
- **Spadek zaufania do polityków, instytucji i mediów** – gdy obywatele wielokrotnie spotykają się z kłamstwami, przestają ufać całemu systemowi politycznemu i mediom, co osłabia demokrację.
- **Podziały społeczne i konflikty** – fake newsy często dzielą społeczeństwo na wrogie obozy, utrudniając dialog i wspólne rozwiązywanie problemów.
- **Manipulacja przez obce państwa lub grupy interesu** – niektóre kampanie dezinformacyjne są sterowane z zewnątrz, aby wpłynąć na politykę kraju, osłabić jego pozycję na arenie międzynarodowej lub wywołać chaos.
- **Trwale zniekształcenie debaty publicznej** – powtarzane kłamstwa zaczynają być traktowane jak fakty, a prawdziwe informacje są ignorowane, co prowadzi do dezinformacyjnej „mgły” w przestrzeni publicznej.
- **Oslabienie samej idei demokracji** – gdy obywatele nie wierzą, że wybory są uczciwe i że ich głos się liczy, system demokratyczny traci swoją legitymację.

Co-funded by
the European Union

3. Ćwiczenie grupowe – „Kto zyskuje na tym fake newsie?” (15 min)

Cel ćwiczenia

- Uświadomienie uczniom, że fake newsy polityczne są tworzone celowo, aby służyć czyimś interesom.
- Nauka analizy przekazu politycznego pod kątem **nadawcy, celu, emocji i skutków społecznych**.
- Rozwijanie umiejętności pracy w grupie, argumentacji i krytycznego myślenia.

Przebieg ćwiczenia – krok po kroku

1. **Podział na grupy:** Klasa dzieli się na 4–6 grup po 3–5 osób.
2. **Rozdanie materiałów:** Każda grupa otrzymuje **kartę z przykładem fake newsa politycznego** (fikcyjnego, ale realistycznego). Może to być wydrukowany nagłówek, krótki post z mediów społecznościowych, mem lub fragment artykułu.
3. **Instrukcja zadania:**
Grupy analizują otrzymaną wiadomość, odpowiadając na pytania:
 - Kto mógł stworzyć tę informację?
 - Jaki był cel autora?
 - Jakie emocje wywołuje ten przekaz u czytelników?
 - Jakie mogą być **krótkoterminowe i długoterminowe skutki społeczne** rozprzestrzenienia tej informacji?
4. **Czas pracy:** 8–10 minut na dyskusję w grupach, zapisanie wniosków w formie punktów.
5. **Prezentacja wyników:** Każda grupa przedstawia swoje wnioski w 2–3 minutach.
6. **Podsumowanie nauczyciela:** Krótkie omówienie wspólnych wniosków, podkreślenie, że **fake newsy są tworzone po to, by ktoś zyskał lub ktoś inny stracił**.

Przykładowe karty do ćwiczenia

Każda karta może zawierać:

- **Nagłówek** (fałszywa informacja)
- **Krótki opis sytuacji** (kontekst – gdzie pojawiła się wiadomość, kto ją udostępnił).

Karta 1:

Nagłówek: „Partia X planuje odebrać wszystkim uczniom darmowe podręczniki – ujawniono tajny dokument!”

Opis: Post w mediach społecznościowych z sensacyjnym zdjęciem rzekomego dokumentu, bez źródła ani potwierdzenia.

Karta 2:

Nagłówek: „Kandydat Y spotkał się z obcymi agentami – zdjęcia wyciekły do sieci!”

Opis: Kilka zdjęć krążących w internecie, brak informacji o czasie i miejscu, powtarzane przez anonimowe konta.

Karta 3:

Nagłówek: „Wybory zostały sfałszowane – mamy dowody na manipulację wynikami!”

**Co-funded by
the European Union**

Opis: Nagranie wideo krąży w komunikatorach, autor nieznany, brak danych potwierdzających prawdziwość materiału.

Karta 4:

Nagłówek: „Grupa uchodźców planuje przejąć władzę w naszym kraju – politycy to ukrywają!”

Opis: Artykuł na nieznanej stronie, powielany w wielu grupach dyskusyjnych, wywołujący panikę i wrogość.

Karta 5:

Nagłówek: „Partia rządząca chce potajemnie sprzedać państwowe lasy zagranicznym firmom!”

Opis: Krążący łańcuszek w aplikacjach mobilnych, brak źródeł, odwołania do „anonimowego informatora”.

Karta 6:

Nagłówek: „Sztab wyborczy kandydata Z kupuje głosy w małych miejscowościach – mieszkańcy ujawniają szczegóły!”

Opis: Plotka na lokalnym forum internetowym, cytaty bez nazwisk, powielana przez kilka anonimowych kont.

Pytania pomocnicze dla grup:

- Czy wiadomo, kto jest autorem tej informacji?
- Kto mógłby zyskać na tym, że ludzie w nią uwierzą?
- Czy użyto silnych emocji (strachu, gniewu, oburzenia, litości)?
- Czy widać, że wiadomość jest skierowana przeciwko komuś konkretnemu?
- Jak ta wiadomość mogłaby wpłynąć na wynik wyborów lub zaufanie do instytucji państwa?

Opcje podsumowania pracy grup

- **Tablica wniosków:** Nauczyciel rysuje tabelę z kolumnami „Kto zyskuje?”, „Cel”, „Emocje”, „Skutki społeczne”. Każda grupa dopisuje swoje odpowiedzi.
- **Ranking zagrożeń:** Uczniowie głosują, który fake news z podanych przykładów mógłby mieć największy wpływ na wybory lub demokrację – i uzasadniają swój wybór.
- **Refleksja końcowa:** „Co nas dziś najbardziej zaskoczyło w analizie fake newsów politycznych?”

4. Dyskusja: Czy fake newsy mogą zmienić wynik wyborów? (8 min)

Cel dydaktyczny

- Uświadomienie uczniom, że **falszywe informacje mogą wpływać na decyzje polityczne społeczeństwa**, a nawet zmieniać wynik wyborów.
- Rozwijanie umiejętności **analizy mechanizmów manipulacji politycznej**, rozróżniania faktów od opinii.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

Co-funded by the European Union

- Wzmacnianie postawy **świadomego, odpowiedzialnego obywatela**, który szuka rzetelnych źródeł przed podjęciem decyzji wyborczej.

Przebieg dyskusji

1. Wprowadzenie (1–2 min)

- Nauczyciel przedstawia krótkie zdanie otwierające:
„W historii wielu państw zdarzały się sytuacje, w których kłamstwa, plotki i fake newsy polityczne wpływały na decyzje wyborców. Czasami były powielane przez media społecznościowe miliony razy w ciągu kilku godzin, zanim ktokolwiek zdążył je sprostować.”
- Pytanie do klasy: *„Czy myślicie, że pojedynczy fake news może naprawdę zmienić wynik wyborów?”*

2. Rozmowa kierowana – pytania otwarte:

- **Jak kłamstwa w polityce wpływają na wybory?**
 - Czy mogą zmienić zdanie wyborców?
 - Czy mogą zniechęcić niektóre osoby do udziału w wyborach?
- **Dlaczego ludzie czasem wierzą fake newsom o politykach?**
 - Czy łatwiej wierzymy w coś, co pasuje do naszych wcześniejszych poglądów? (efekt potwierdzenia)
 - Jak działają emocje – strach, gniew, poczucie niesprawiedliwości – w odbiorze wiadomości politycznych?
- **Czy media społecznościowe zwiększają siłę politycznych fake newsów?**
 - Jak działa algorytm – dlaczego widzimy głównie treści podobne do tego, co już lubimy? (bańki informacyjne)
 - Czy udostępnianie wiadomości bez sprawdzenia może przyczynić się do rozprzestrzeniania kłamstw?
- **Jak możemy się chronić jako wyborcy i obywatele?**
 - Jakie pytania warto sobie zadać przed podjęciem decyzji wyborczej?
 - Gdzie szukać rzetelnych informacji (portale fact-checkingowe, oficjalne źródła, niezależne media)?
 - Czy warto porównywać wiadomości z różnych źródeł, również zagranicznych?

Przykładowe dodatkowe pytania pogłębiające dyskusję

- Czy uważacie, że fake newsy są groźniejsze w czasie kampanii wyborczej niż w zwykłych okresach? Dlaczego?
- Czy jedno kłamstwo może być silniejsze niż setki prawdziwych informacji?
- Co może być trudniejsze do naprawienia – wizerunek polityka po fałszywym skandalu czy zaufanie społeczeństwa do całych wyborów po plotkach o „falszertwach”?
- Czy fake newsy mogą być wykorzystywane przez inne państwa do manipulacji wyborami w obcym kraju?

Podkreślenie przez nauczyciela

Po zakończeniu dyskusji nauczyciel zwraca uwagę na najważniejsze wnioski:

**Co-funded by
the European Union**

- **Demokracja potrzebuje faktów, nie plotek.** Jeśli decyzje polityczne podejmowane są na podstawie kłamstw, wynik wyborów może nie odzwierciedlać woli społeczeństwa.
- **Świadomy wyborca sprawdza źródła** – nie ufa pierwszej wiadomości, weryfikuje ją w różnych mediach, w tym fact-checkingowych (Demagog.org.pl, Demagog.cz, Demagog.sk, StopFake.org).
- **Każdy z nas ma wpływ** – nie udostępniając niesprawdzonych treści, chronimy siebie i innych przed manipulacją.

5. Podsumowanie i refleksja (7 min)

Cel dydaktyczny

- Podsumowanie wiedzy zdobytej podczas lekcji o fake newsach w polityce.
- Uświadomienie uczniom, jak duże znaczenie ma odpowiedzialne korzystanie z informacji w procesach demokratycznych.
- Wzmocnienie postawy **świadomego i aktywnego obywatela**, który potrafi chronić siebie i innych przed manipulacją.

Przebieg aktywności

1. Praca indywidualna (3–4 min)

Nauczyciel rozdaje uczniom małe kartki lub prosi o zapisanie w zeszytach zakończeń zdań:

- „Zrozumiałem/am, że fake newsy w polityce mogą...”
- „Największym zagrożeniem dla demokracji jest...”
- „W przyszłości przed wyborami sprawdzę...”
- (opcjonalnie) „Fake news, w który kiedyś uwierzyłem/am, nauczył mnie, że...”
- (opcjonalnie) „Jako obywatel mogę zrobić, aby polityczne kłamstwa nie niszczyły naszego państwa...”

Uczniowie zapisują krótkie, szczerze odpowiedzi – nie muszą ich podpisywać.

2. Galeria refleksji (3–4 min)

- Uczniowie przyklejają swoje karteczki na dużym arkuszu/flipcharcie pod hasłem:
„Co możemy zrobić, aby fake newsy nie niszczyły demokracji?”
- Mogą też odczytać swoje zdania (dobrowolnie).
- Nauczyciel grupuje wpisy (np. „**Sprawdzanie źródeł**”, „**Rozmawianie z innymi**”, „**Nieudostępnianie plotek**”), pokazując, że uczniowie potrafią sami wskazać rozwiązania.

3. Dyskusja podsumowująca (2–3 min)

Nauczyciel zadaje pytania:

- Która myśl z galerii była dla was najważniejsza?
- Co każdy z nas może zrobić w czasie kampanii wyborczej, by nie dać się zmanipulować?

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- Czy fake news w polityce może być groźniejszy niż zwykłe kłamstwo w internecie? Dlaczego?

4. Podsumowanie nauczyciela

- Podkreśla, że **demokracja opiera się na świadomych decyzjach obywateli**, a te decyzje wymagają rzetelnych faktów.
- Zachęca uczniów, aby **sprawdzali wiadomości, korzystali z portali fact-checkingowych (Demagog.org.pl, Demagog.cz, Demagog.sk, StopFake.org)** i rozmawiali z innymi o podejrzanych treściach zamiast je powielać.
- Wzmacnia poczucie odpowiedzialności: „*To, co robimy z informacją – czy ją sprawdzimy, czy prześlemy dalej – ma wpływ na przyszłość naszego kraju.*”

Opcje rozszerzenia refleksji

- **Plakat klasowy „Kodeks świadomego wyborcy”** – uczniowie na lekcji lub jako zadanie domowe tworzą 5–10 zasad bezpiecznego korzystania z informacji w czasie wyborów.
- **Mapa myśli „Drogi fake newsa”** – graficzne przedstawienie, jak fake news powstaje, rozchodzi się i jakie mogą być jego skutki polityczne.
- **Anonimowa skrzynka pytań** – uczniowie wrzucają pytania dotyczące polityki, demokracji i manipulacji informacyjnych, które nauczyciel omawia na kolejnej lekcji lub godzinie wychowawczej.

6. Słownik pojęć

Pojęcie	Definicja
Fake news polityczny	Fałszywa informacja związana z polityką, tworzona w celu wpłynięcia na decyzje wyborców lub opinię publiczną.
Dezinformacja wyborcza	Celowe rozpowszechnianie nieprawdziwych treści, aby zmanipulować przebieg lub wynik wyborów.
Propaganda polityczna	Przekaz medialny lub polityczny, który jednostronnie promuje ideę, partię lub kandydata, często kosztem prawdy.
Deepfake polityczny	Fałszywe nagranie przypisujące politykowi słowa lub czyny, których nie wypowiedział ani nie zrobił.
Bot polityczny	Program komputerowy masowo publikujący wiadomości popierające lub oczerniające polityków i partie.
Manipulacja emocjami	Wykorzystywanie strachu, gniewu lub nadziei, aby wpłynąć na decyzje polityczne ludzi.
Fake sondaż	Zmyślone lub zmanipulowane wyniki badań opinii publicznej publikowane w celu wpłynięcia na wyborców.
Wpływ zagraniczny	Działania innych państw polegające na tworzeniu lub wspieraniu fake newsów, by wpłynąć na politykę danego kraju.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

Co-funded by
the European Union

7. Przewodnik metodyczny dla nauczyciela

1. Wprowadzenie – jak rozpocząć lekcję

- **Stwórz neutralny grunt:**
 - Zaznacz na początku, że zajęcia nie służą ocenie żadnej partii, polityka ani poglądów uczniów – chodzi o zrozumienie, jak działa dezinformacja.
 - Unikaj bieżących sporów politycznych w kraju uczniów, aby nie wywoływać podziałów.
 - Jeśli uczniowie podają przykłady z realnych kampanii, nie oceniaj treści politycznych – analizuj tylko **mechanizm fake newsa** (np. kto, po co, jak działa manipulacja).
- **Przykłady do wprowadzenia:**
 - Warto korzystać z **fikcyjnych, ale realistycznych przykładów** albo z materiałów historycznych (np. dezinformacja w wyborach w USA 2016, przypadki z Ukrainy, przykłady z UE), by uniknąć emocji związanych z lokalną polityką.
 - Możesz użyć ogólnych przypadków opisywanych na portalach fact-checkingowych (Demagog.org.pl, StopFake.org, Manipulatoři.cz).

2. Przygotowanie materiałów

- **Scenariusze fake newsów politycznych:**
 - Stwórz kilka różnych wersji (np. atak na kandydata, fałszywe dane o wyborach, manipulacyjny mem), aby pokazać różnorodność form.
 - Mogą być to krótkie posty z mediów społecznościowych, zrzuty ekranu sondaży, zmanipulowane nagłówki – tak, by uczniowie widzieli, że dezinformacja nie zawsze wygląda jak „artykuł w gazecie”.
- **Źródła rzetelnej informacji:**
 - Przygotuj listę stron fact-checkingowych (Demagog.pl, Demagog.cz, Demagog.sk, StopFake.org, EUvsDisinfo.eu), aby uczniowie mogli porównać fałszywą wiadomość z faktami.
 - Możesz przygotować kody QR prowadzące do tych stron – ułatwi to korzystanie z telefonów podczas ćwiczeń.

3. Prowadzenie ćwiczeń grupowych

- **Wskazówki:**
 - Podczas analizy fake newsów **pilnuj, by dyskusja nie przerodziła się w spór polityczny** – przypominaj, że badacie techniki manipulacji, a nie oceniacie realnych osób czy partii.
 - W każdej grupie wyznacz „**rzecznika**”, który przedstawi wnioski, by wszyscy uczniowie mieli szansę się wypowiedzieć.
 - Jeśli uczniowie różnią się w ocenie skutków fake newsa, poproś o **argumenty**, a nie o emocjonalne stwierdzenia.

4. Moderowanie dyskusji klasowej

- **Podkreśl globalny charakter problemu:**

Co-funded by the European Union

- Fake newsy w polityce pojawiają się na całym świecie – w USA, krajach UE, Ukrainie, także w Polsce, Czechach i Słowacji.
- Warto pokazać, że to **nie problem „jednej partii” czy „jednego kraju”**, ale globalne wyzwanie dla demokracji.
- **Pytania do pogłębienia dyskusji:**
 - Dlaczego fałszywe informacje rozchodzą się szybciej niż sprostowania?
 - Jakie emocje najczęściej są wykorzystywane w politycznych fake newsach?
 - Czy łatwiej jest obronić się przed kłamstwem, jeśli znamy techniki manipulacji?

5. Budowanie bezpiecznej atmosfery

- **Zasady dyskusji:** ustal na początku zajęć, że:
 - każdy ma prawo do własnego zdania,
 - oceniamy **informacje**, a nie osoby,
 - nie używamy obraźliwych określeń wobec polityków, partii ani innych uczniów.
- **Reagowanie na emocje:**
 - Jeśli dyskusja staje się napięta, zatrzymaj ją i przypomnij, że **temat dotyczy mechanizmów manipulacji**, a nie ocen poglądów politycznych.
 - Możesz zaproponować chwilę ciszy na zapisanie myśli, aby wyciszyć emocje.

6. Cel wychowawczy lekcji

- Pokazać, że **odpowiedzialny obywatel sprawdza informacje**, zanim podejmie decyzję wyborczą lub przekaze wiadomość dalej.
- Wskazać, że **każdy z nas ma wpływ na jakość debaty publicznej** – nawet jeden udostępniony fake news może wprowadzić zamieszanie.
- Wzmacniać **umiejętności krytycznego myślenia i odwagi zadawania pytań**, nawet jeśli informacja wygląda na prawdziwą.

7. Możliwe rozszerzenia lekcji

- **Projekt klasowy:** „Kodeks świadomego wyborcy” – stworzenie listy zasad chroniących przed manipulacją w kampaniach.
- **Analiza realnych przypadków:** wykorzystanie materiałów z EUvsDisinfo lub StopFake.org do omówienia prawdziwych kampanii dezinformacyjnych w wyborach.
- **Deбата oksfordzka:** „Czy media społecznościowe pomagają czy szkodzą demokracji?” – uczniowie przygotowują argumenty po obu stronach.

8. Źródła naukowe i edukacyjne (międzynarodowe, unijne, czeskie, słowackie, ukraińskie)

EDMO – European Digital Media Observatory

<https://edmo.eu>

– badania nad dezinformacją w UE, raporty o wpływie fake newsów na demokrację, narzędzia edukacyjne.

**Co-funded by
the European Union**

EUvsDisinfo – Europejska Służba Działań Zewnętrznych

<https://euvsdisinfo.eu>

– baza analiz politycznych kampanii dezinformacyjnych w Europie, przykłady z różnych krajów, materiały edukacyjne.

UNESCO – „Media and Information Literacy Curriculum for Teachers”

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000192971>

– globalne podejście do edukacji informacyjnej, wpływ propagandy na społeczeństwo.

StopFake.org (Ukraina)

<https://www.stopfake.org/en/news/>

– ukraińska platforma fact-checkingowa analizująca fake newsy, w tym polityczne i wojenne.

Demagog.org.pl (Polska)

<https://demagog.org.pl>

– portal weryfikujący wypowiedzi polityków, analizujący fałszywe treści wyborcze.

Manipulátoři.cz (Czechy)

<https://manipulatori.cz>

– analizy politycznych fake newsów i kampanii dezinformacyjnych w czeskiej przestrzeni publicznej.

Demagog.cz / Demagog.sk (Czechy/Słowacja)

<https://demagog.cz> / <https://demagog.sk>

– weryfikacja wypowiedzi politycznych, materiały edukacyjne o dezinformacji w polityce.

Infosecurity.sk – Inštitút pre bezpečnosť politiku

<https://infosecurity.sk>

– raporty o wpływie fałszywych narracji na politykę i demokrację w Europie Środkowej.

